

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

ערר 23-1480

לפני כבוד חברי הוועדה:
ערן עסיס, עו"ד - יו"ר
טניה חכמוב, רו"ח - חברה

העוררת: **קריגרים השקעות בע"מ, ח.פ. 513237222**
באמצעות עו"ד יונתן יעקב בן דוד

נ ג ד

המשיבה: **רשות המסים**
באמצעות היחידה לטיפול במענק השתתפות בהוצאות קבועות
רחוב בן גוריון 38 רמת גן
מייל: corona.ararim@taxes.gov.il

החלטה

1. העוררת היא חברה המפעילה מלון בתל אביב.
2. עם פרוץ מגפת הקורונה, בחודש מרץ 2020, חלה ירידה פתאומית בהכנסות העוררת, כאשר מחודש אפריל 2020 ההכנסות ירדו לאפס. מחודש ינואר 2021 צמחו הכנסות העוררת אולם נותרו ברמה נמוכה בהרבה מרמת ההכנסות של שנת 2019. בהתאם לנתונים שהוצגו לוועדה, רמת ההכנסות נותרה נמוכה גם במהלך השנים 2022-2023.
3. בשלב קודם, הגישה העוררת למשיבה בקשות למענקים בגין ירידת המחזורים בתקופת מגפת הקורונה, ומענקים אלו שולמו לעוררת כמעט במלוא הסכומים המבוקשים בהתאם לחוק התכנית לסיוע כלכלי (נגיף הקורונה החדש) (הוראת שעה), התש"ף-2020 (להלן – **חוק התוכנית לסיוע כלכלי, מענקי הקורונה**, בהתאמה). מענקים אלו אינם שנויים במחלוקת.
4. בהמשך, הגישה העוררת בקשה למענק בגין ירידת המחזורים בתקופת האומיקרון, וזאת בהתאם לחוק מענק סיוע לעסקים בשל ההשפעה הכלכלית של התפשטות זן אומיקרון של נגיף הקורונה החדש (הוראת שעה), תשפ"ב-2022 (להלן – **חוק האומיקרון**). לאחר הגשת הבקשה קיבלה העוררת מקדמה על סך 80,076 ש"ח, אך בקשתה נדחתה והיא התבקשה להחזיר את סכום המקדמה.
5. כנגד החלטה זו הגישה העוררת השגה. השגת העוררת נדחתה בהחלטה מפורטת של המשיבה שאלו הם עיקריה:

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

- א. הכנסות העסק החל מחודש יולי 2021 מעידות שירידת המחזורים אינה נובעת מזן האומיקרון של הקורונה, שכן ממוצע ההכנסות היה קטן עוד לפני התפשטות זן האומיקרון.
 - ב. הוצגו ממוצעי הכנסות בתקופות שלפני ואחרי התפשטות זן האומיקרון, וכן בתקופת השוואה עונתית נוספת (ינואר-פברואר 2023 – שנה אחרי התקופה הנדונה) ונמצא כי גם בתקופות אחרות העסק לא הגיע להכנסות של תקופת הבסיס, וכי ההכנסות בתקופת הזכאות אינן חריגות.
 - ג. צוין כי החברה העסיקה 18 עובדים בתקופת הבסיס אך ערב האומיקרון וגם לאחריו הועסקו 4 עובדים בלבד.
 - ד. בקשר לטענות הכלליות על ענף המלונאות, צוינו הכנסותיה של חברה קשורה, שעלו באופן ניכר בהשוואה בין שנת 2019 לשנת 2022.
 - ה. הודגש כי חוק האומיקרון נועד לסיוע לעסקים שסבלו מחיסרון כיס בעקבות נגיף האומיקרון בלבד ולא לסיוע לירידות מחזורים שנגרמו עקב נגיף הקורונה (שבגיננו ניתנו מענקי הקורונה).
 - ו. נקבע כי הבקשה וההשגה רשלניות, וצוין כי קנס גרעון יישלח בנפרד.
6. מכאן הערר שלפנינו.

טענות הצדדים

7. העוררת טענה כי הכנסותיה נפגעו עקב מגפת הקורונה, וכי ענף התיירות כולו היה הראשון להיפגע והאחרון להתאושש. העוררת הזכירה שגם לאחר שהסתנימו הסגרים בישראל עדיין היו מגבלות רבות על התיירות, לרבות מניעת כניסת תיירים או כאלו שאינם מחוסנים.
8. העוררת טענה כי גם במועד הגשת הערר היקף התיירות הנכנסת נמוך מאשר היה לפני תקופת הקורונה. לחיזוק דבריה הפנתה לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ולנתוני התאחדות המלונות, מהם עולה כי נתוני הלינות ותפוסת החדרים בישראל נמוכים בכ- 10%-18% בהשוואה בין שנת 2019 לשנת 2023 (בחתכים שונים).
9. העוררת עמדה על הנתונים שאינם שנויים במחלוקת המעידים על ירידת מחזורים בהשוואה לתקופת הבסיס, וטענה כי המשיבה לא הציגה ראיות להיעדר קשר סיבתי ולא הרימה את הנטל המוטל עליה לסתור את ההנחה שהירידה נובעת מהמגפה. לטענת העוררת, ההתייחסות לחודשים אחרים ולתקופות אחרות אינה רלוונטית ומהווה חריגה מסמכות.

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

10. העוררת טענה כי אסור היה למשיבה למסור את נתוני ההכנסות של החברה הקשורה – התייחסות העומדת בניגוד לחיסיון הפיסקלי שלה. בבחינת למעלה מן הצורך, טענה העוררת כי חברה זו מפעילה מלון במיקום שונה, עם מספר חדרים גדול יותר, הנסמך על קבוצות של תיירות פנים – להבדיל מהחברה העוררת המפעילה מלון קטן המבוסס על תיירות נכנסת של יחידים או זוגות. לגבי הירידה במספר העובדים נטען כי היא דווקא מוכיחה את הפגיעה שחוותה העוררת בעקבות מגפת הקורונה והאומיקרון.

11. בשולי הדברים, העירה העוררת מספרות הערות נוספות: צוין כי ההחלטה בהשגה ניתנה באיחור של 22 ימים, וכיוון שכך, בהתאם לפסיקת בית המשפט העליון, חזקת התקינות המינהלית אינה עומדת לימין המשיבה בבחינת החלטתה; צוין כי ההחלטה בהשגה לא נחתמה ולא ניתן לדעת אם ניתנה על ידי גורם שהוסמך לכך כדין; וכן צוין כי החלטת המשיבה בהשגה כללה הפניה לחוק התוכנית לסיוע כלכלי. עוד טענה העוררת כי הגדרתה כ"רשלנית" אינה ראויה ואינה במקומה, ויש בה אף כדי לרמז שההשגה לא נבחנה בנפש חפצה.

12. בכתב התשובה חזרה המשיבה על הממצאים שצוינו בהחלטה בהשגה, והעירה כי ירידת מחזורים שהחלה לפני תקופת הזכאות מעבירה את הנטל אל כתפי העוררת. בנוסף, טענה המשיבה כי לא חל איחור בהחלטה בהשגה, שניתנה בתוך 111 ימים, בתוך טווח הזמן הקבוע בחוק. עוד העירה המשיבה כי ההפניה לחוק התוכנית לסיוע כלכלי היא בגדר טעות סופר. לצד זאת, עיקר טענות המשיבה בכתב התשובה התייחסו לאינפורמציה נוספת אשר לדעת המשיבה מעידה על שינוי במתכונת הפעילות של העוררת; להלן נתייחס בנפרד לטענות המשיבה ולתגובת העוררת בהקשר זה.

13. בתגובה לכתב התשובה, העירה העוררת כי המשיבה לא התייחסה לנתונים אודות ירידה נמשכת בענף התיירות הנכנסת. העוררת הוסיפה כי הטעות בשם החוק הייתה מהותית וכי היה על המשיבה לגבות בתצהיר את הטענות לטעות סופר בשם החוק.

טענות לעניין שינוי במתכונת הפעילות

14. כאמור, בכתב התשובה העלתה המשיבה טענות נוספות שלא הוזכרו קודם לכן. המשיבה טענה כי יש בידה אינדיקציות לכך שחל שינוי של ממש במודל הפעלה העסקי של הנכס, וכי העוררת הסבה את החדרים מפעילות מלונאית לייעוד של השכרת דירות מגורים, או לחלופין הפעלה מעורבת של בית מלון ובית דירות להשכרה. לעמדת המשיבה, יש לדחות את טענות העוררת לפגיעה בענף התיירות בכללותו, ויש לקבוע כי העוררת שינתה את פעילותה מסיבותיה שלה וללא קשר להתפשטות זן האומיקרון. בהקשר זה, צוינו הממצאים הבאים:

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

- א. במהלך חודש מאי 2023 ערכה המשיבה ביקור בעסק. במהלך הביקור נאמר לנציג המשיבה כי אין כניסה למתחם אלא לדיירים בלבד. עוד נמסר לנציג המשיבה כי המלון כבר לא קיים והחדרים מושכרים לטווח ארוך (בקשר לממצא זה לא צורפו מסמכים);
- ב. מודעה מיום 10.4.2023 על השכרת דירה במלון העוררת – ממנה עולה כי ניתן להשכיר דירה על בסיס שבועי במחיר של 2,200-2,400 ש"ח (המודעה צורפה לכתב התשובה);
- ג. חשבוניות על סכומים קבועים באופן חודשי –בדיקת הדיווח המפורט העלתה דפוס חזרתי של הכנסות קבועות מלקוחות על בסיס חודשי, החל מהמחצית השנייה של שנת 2021, דהיינו – השכרת דירה ללקוחות קבועים (החשבוניות צורפו לכתב התשובה);
- ד. טענת העוררת (בשלב ההשגה בלבד) כי הכנסותיה הן מהשכרת מספר קטן של חדרים – עניין שעורר שאלות לדעת נציגי המשיבה;
- ה. הצהרת העוררת בביאור 1(ב) לדו"ח רווח והפסד לשנת 2020, ולפיה "במהלך שנת 2020 עקב משבר נגיף הקורונה החלה החברה להשכיר מספר דירות למגורים";
- ו. ירידה במספר העובדים – הובהר כי חלה ירידה מהעסקה של 18-21 עובדים בשנת 2019 לכ-3 עובדים בממוצע לאחר פרוץ מגפת הקורונה (דיווחי העסקת עובדים צורפו לכתב התשובה), ונטען כי הצמצום בעובדים הוא תוצאה של שינוי אופי פעילות העוררת.
15. עוד ציינה המשיבה כי בעת הכנת כתב התשובה פנתה אל העוררת וקיימה עימה מספר שיחות בניסיון לברר את הסוגיה; במסגרת זו ביקשה המשיבה מענה לשאלות, וכן ביקשה שנציגי העוררת יעבירו לה את כרטסות הכנסות, על מנת לעמוד על השינויים בהכנסות לסוגיהן בתקופות השונות, ואולם העוררת סירבה למסור את המידע.
16. המשיבה טענה שגם אם שינוי הפעילות נעשה עקב נגיף הקורונה (כפי שנטען בשלב ההשגה כאמור), התוצאה של השינוי אינה ברת פיצוי בתקופת האומיקרון, וזאת מכיוון שהמצב שנגרם בתקופת הקורונה כבר זיכה את העוררת במענקי הקורונה.
17. המשיבה הוסיפה כי עם השינוי בפעילות העסק, חלה ירידה ברמת ההוצאות הקבועות שלו. בהקשר זה הפנתה המשיבה לרשימת ספקי העוררת בשנת 2019-2023, וכן לכתבה באתר YNET בה תיאר מנהל העוררת את הירידה בפעילות מול הספקים, וטענה כי צומצמה העבודה מול הספקים השונים עוד טרם תקופת האומיקרון – אינדיקציה המחזקת את העמדה שבתקופת הזכאות העוררת לא הפעילה מלון. לטענת המשיבה,

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

העוררת אינה יכולה לבקש מענק הוצאות קבועות עבור הפעלת מלון, לאחר שפעילותה העסקית השתנתה.

18. בתגובה, הכחישה העוררת שחל שינוי כלשהו בפעילותה, וטענה שהמשיבה מנסה לבצע מקצה שיפורים אסור תוך העלאת ספקולציות לא מבוססות. העוררת העירה כי סווגה בעבר על ידי רשויות המס בסיווג ענפי של בתי מלון ובתי הארחה, ועמדה על כך שפעילותה נותרה זהה בכל התקופות הרלוונטיות.

19. העוררת עמדה על כך שהטענה בדבר שינוי בפעילות היא טענה חדשה, שכלל לא עלתה בהשגה ושלא ניתנה לה הזדמנות להתייחס אליה בערר. העוררת העירה כי לא התבקשו מסמכים או נתונים במועד ההחלטה בהשגה, והעלאת הטענות רק בתשובה לערר מהווה התנהלות מינהלית פסולה.

20. העוררת הוסיפה כי חדרי המלון שהושכרו חסרים מתקנים פיזיים על מנת לשמש כדירת מגורים – כגון מטבח, והאפשרות להכניס מכונת כביסה. לעמדת העוררת, הסכמי השכירה של האורחים במלון מלמדים על כך שלא מדובר בהשכרת דירה אלא בפעילות מלונאית. כך למשל, נקבע בחוזה איסור מוחלט על הכנסת מכשירי חשמל לדירה, ונקבע כי הפרת איסור זה תהווה הפרה עקרונית של ההסכם ותזכה את העוררת בפיצוי מוסכם; תקופות השכירות נעו בין חודש לחודשיים בלבד (תקופה שאינה אופיינית להשכרה למגורים ואינה כדאית לשוכרים). העוררת ציטטה מתוך נוסח הסכם ההשכרה את הקביעה כי "**השוכר מודע שהמושכר הינו יחידת דיור בבית מלון (סוויטה) המושכרת למטרת מגורי קבע לתקופה קצובה כל עוד המלון אינו פעיל**". עוד העירה העוררת כי הייעוד התכנוני של הנכס הוא לחדרי מלון ולא לשימוש למגורים.

21. לטענת העוררת, היא אכן השכירה חדרים לתקופות ארוכות יותר ובמחירים נמוכים יותר – מתוך מטרה לשרוד – אך אין מדובר בשינוי מהות הפעילות. העוררת הדגישה כי היא גבתה מלקוחותיה מע"מ; לדברי העוררת, אילו טענת המשיבה הייתה נכונה, הרי שהיה חל במקרה זה סעיף 31(1) הקובע כי עסקה של השכרה למגורים פטורה ממע"מ (וברי כי העוררת הייתה מעדיפה להימנע מתשלום המס אילו סברה שהפטור רלוונטי).

22. בנוגע לביקור המשיבה בנכס – העוררת העירה כי לא צורף פרוטוקול או מסמך כלשהו לביסוס הטענות, לא הוזכרו שמות האנשים שמסרו למשיבה את הנתונים הנטענים, כך שיש למחוק את הטענה מכתב התשובה. בנוגע לפרסום המודעה, טענה העוררת כי היא לא נעשתה מטעם המלון, ועיון במודעה מגלה כי מדובר בסאבלט (השכרת משנה). העוררת ציינה כי המידע בנוגע לביקור ובנוגע למודעה לא עמדו בפני המשיבה בשלב ההחלטה בהשגה וגם מן הטעם הזה הם אינם יכולים להוות בסיס להחלטה.

23. העוררת הוסיפה וציינה כי במהלך שנת 2020 השקיעה כמיליון ש"ח בשיפורים במבנה, המיועדים לפעילות מלונאית (שיפור במערכת הספרינקלרים, במערכות מיזוג האוויר

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

והחשמל וכדומה). העוררת העירה כי לא הייתה נכנסת להשקעות אלו אילו היה בכוונתה לשנות את פעילותה (חשבוניות עבור שיפורים במלון צורפו לתגובת העוררת).

24. לגבי ההערה בדו"ח הכספי לשנת 2021 הסבירה העוררת כי מדובר בהחלטה לאפשר השכרה ארוכה יותר של חדרי המלון, אך עדיין זהו חלק אינטגרלי מהפעילות המלוונאית.

25. העוררת טענה כי הצמצום בפעילות מול הספקים וכן הצמצום במספר העובדים הוא פועל יוצא הכרחי של הצמצום הפעילות בתקופת הקורונה, אולם אין בכך כדי לשנות את המהות – שמדובר על פעילות מלוונאית, אותה מבצעת העוררת בכפוף לשינויים במצב המשק, בשוק התיירות ובשוק כוח האדם הרלוונטי.

טענות שהועלו בדיון ולאחריו

26. ביום 4.9.2023 קיימנו דיון בערר בהשתתפות הצדדים. במהלך הדיון, חזרה העוררת על הטענה שלא חל שינוי בפעילותה. במענה לשאלות ועדת הערר, הסבירו נציגי העוררת כי הפעילות במלון לא הופסקה אלא נותרה ברמה מצומצמת, בצוות עובדים מצומצם, תוך השכרה של חלק קטן בלבד מחדרי המלון. לטענת העוררת, המלון לא הוחזר לפעילות מלאה, כיוון שמדובר במלון קטן, וחזרה לפעילות מלאה היא כדאית רק כאשר המלון פועל בתפוסה גבוהה; העוררת שבה וטענה כי היקפי התיירות הם נמוכים, וטענה כי פעילותה ממוקדת בחדך ספציפי של סוגי תיירים (מטיילים בודדים וזוגות) שהיקפי התיירות שלהם נותרו בירידה משמעותית של כ-40%, כך שלמעשה הפעלת המלון במתכונת מלאה אינה כדאית ואינה אפשרית.

27. בתום הדיון, הובהר לצדדים כי ההחלטה תינתן על יסוד המסמכים המצויים בתיק הערר. מאוחר יותר, התבקשה המשיבה למסור השלמת טיעון בנוגע להשלכות של העובדה שמדובר בתקופת האומיקרון, ובכלל זה התייחסות לכך שהמגבלות על כניסת תיירים מחו"ל נמשכו ברציפות גם אל תוך תקופת האומיקרון. לעניין שינוי מתכונת הפעילות, התבקשה המשיבה להבהיר במה שונה עניינה של העוררת מעניינה של כל חברה אחרת שמצאה לה מקור הכנסה חלופי כפתרון זמני.

28. בתגובה, טענה המשיבה כי במענק האומיקרון, נדרש להראות שירידת המחזורים קשורה בקשר סיבתי ספציפי להתפרצות האומיקרון ולא די בהסברים כלליים אודות ההשפעה של מגפת הקורונה; לטענת המשיבה, מענק זה הופרד ממענקי הקורונה בכוונת מכוון, והוא אינו רלוונטי לעסקים שנפגעו עקב מגפת הקורונה כשלעצמה. המשיבה הפנתה לפסיקות ועדת הערר אשר לדעתה תומכות בעמדה זו (ערר 1433-23 גרידאון בע"מ נ' רשות המסים, ניתן ביום 6.6.2023 (להלן – עניין גרידאון); ערר 1398-23 קונטנטו מסעדות בע"מ נ' רשות המסים, ניתן ביום 25.7.2023 (להלן – עניין קונטנטו)).

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

29. בקשר לשאלה אודות העובדה שכניסת תיירים מחו"ל הוגבלה גם בתקופת האומיקרון, טענה המשיבה כי העוררת שינתה את פעילותה וכבר אינה עוסקת בתיירות חוץ, כך שעניין זה אינו רלוונטי אליה.

30. המשיבה הוסיפה כי אין לראות במקור ההכנסה החדש של העוררת כפתרון חלופי זמני, אלא כשינוי קבוע של אופי הפעילות בעסק, זמן רב לפני משבר האומיקרון וללא קשר אליו. על רקע השינוי בפעילות, הדגישה המשיבה כי חל שינוי גם בהוצאותיה הקבועות של העוררת, ולנוכח השינוי, לא ניתן להעניק לה את המענק המחושב על פי נתוני ההכנסות וההוצאות של העסק בשנת 2019. לעמדת המשיבה, יש להביא בחשבון לצד הירידה בהכנסות גם את הירידה בהוצאות, ולא ניתן להניח שהדברים הם כפי שהיו ערב השינוי.

הכרעה

31. לאחר ששמענו את טענות הצדדים ועיינו בשנית במסמכים שהוגשו, באנו לכלל מסקנה כי **דין הערר להתקבל**. בתמצית ייאמר כי גם אם העוררת שינתה את פעילותה, השינוי נבע מהעובדה הפשוטה שנאסרה כניסתם של תיירים לישראל, מגבלה שעמדה בעינה עד תום תקופת הזכאות. להלן נעמוד בהרחבה על טעמי החלטתנו.

רקע נורמטיבי – קשר סיבתי

32. כידוע, נקודת המוצא היא כי המענק לפי חוק האומיקרון נועד לסייע לעסקים שנפגעו כתוצאה מהתפשטות המגפה. בהתאם לחוק, לא די בעובדה שחלה בעסק ירידת מחזורים בהשוואה לתקופת הבסיס, אלא יש להראות כי קיים קשר סיבתי – כלומר, שהירידה במחזורי העסקאות נגרמה מההשפעה הכלכלית של התפשטות המגפה (ראו סעיף 2(4) לחוק האומיקרון).

33. בחוק מענק האומיקרון, כמו בחוק מענקי הקורונה, לא נקבע כי עוסק המבקש מענק מחויב להוכיח את הקשר הסיבתי באופן פוזיטיבי. בפסיקת בית המשפט העליון בבר"מ 7502/22 **רשות המסים נ' בוריס פודולסקי** (ניתן ביום 22.1.2023) נקבע כי באופן רגיל, הדרך להוכיח את קיומו של הקשר הסיבתי היא באמצעות הצבעה על נתוני ירידת המחזורים, וכי ישנה חזקה באשר לכך שמגפת הקורונה הייתה הגורם לכך. בפסיקה נוספת בבית המשפט המחוזי, הובהר כי נטל ההוכחה בעניין הקשר הסיבתי עובר אל כתפי העורר אם רשות המסים מצביעה על "**ממצאים עובדתיים מהימנים**" המעמידים בספק את קיומו של הקשר הסיבתי (ראו עמ"נ 27710-06-21 **ב.ג. בטחון הצפון אבטחת מוסדות, ליווי טיולים ומתן שירותי רפואה בע"מ נ' רשות המסים בישראל**, ניתן ביום 3.1.2022, פסקה 53 לפסק הדין; להלן – **עניין ב.ג. בטחון**).

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

34. בעניין ב.ג. ביטחון וכן בפסיקות קודמות של ועדות הערר, הוזכרו ממצאים שונים שהוכרו ככאלו שמעבירים לעורר את הנטל הראייתי להוכחת קיומו של הקשר הסיבתי. הדוגמה המובהקת לכך היא כאשר חלה ירידה בהיקף ההכנסות או בהיקף הפרויקטים של העורר עוד לפני משבר הקורונה (עניין ב.ג. בטחון, פסקה 53; וראו למשל גם ערר 1101-21 זידאן מוחמד נ' רשות המסים, ניתן ביום 5.5.2021).

35. בכל הנוגע למענק האומיקרון, בערר 1398-23 קונטנטו מסעדנות בע"מ נ' רשות המסים, ניתן ביום 25.7.2023 (להלן – עניין קונטנטו) קבעה הוועדה כי אין הכרח להראות קשר סיבתי להשפעות הספציפיות של זן האומיקרון, וניתן להכיר באפשרות לזכות במענק גם במקרה שבו ירידת המחזור נבעה מהשפעותיה המתמשכות של מגפת הקורונה. הדברים עומדים בניגוד לעמדת המשיבה בערר זה, ומפאת חשיבותם לענייננו נביא אותם שוב במלואם:

30. [...] הניסיון בדיוני ועדת הערר מלמד כי בחלק מהעסקים, ההשפעה של מגפת הקורונה על ההכנסות נמשכה עוד זמן מה מעבר לתקופות שבהן הוגדרה הזכאות למענקים לפי חוק הקורונה. כך לדוגמה עסק הפועל בענף התיירות (ודוגמאות כאלו עלו בפנינו למכביר) – עסקים רבים בענף זה לא שבו לפעילות סדירה ביולי 2021, עם תום מענקי הקורונה, וגם לאחר מכן ההתאוששות הייתה עשויה להיות איטית ונמשכה זמן רב. האם ניתן לומר שהמחוקק התכוון להחריג עסקים כאלו מן הזכאות למענק? בדומה לחוק הקורונה, מדובר בחוק סיוע, שנועד להאצת המשק ולסיוע להתאוששותו. בעולם האמיתי, זן האומיקרון היה המשך של מגפת הקורונה, ולא ברור איזו הצדקה יש להחריג מהזכאות למענק דווקא עסקים שלא הצליחו להתאושש בתקופת האומיקרון, או שההתאוששות שלהם הייתה איטית.

31. אכן, החוק מתנה את המענק בכך שהירידה נגרמה "מההשפעה הכלכלית של זן האומיקרון", ואולם עולה השאלה האם בכך התכוון המחוקק לערוך הבחנה למול ההשפעה הכלכלית של מגפת הקורונה. בהתחשב ברקע לחקיקת החוק, באופיו ובמטרות הכלליות שלו, קשה לקבל את הפרשנות הקוראת לתוך הביטוי "אומיקרון", את הסייג "למעט קורונה". אימוץ גישת המשיבה בהקשר זה מוביל לפרשנות קשה, שהשפעות מגפת הקורונה הן בבחינת גורם זר המנתק את הקשר הסיבתי – שכן כביכול אף אם נמצא שירידת המחזור נבעה ממגפת הקורונה (ולא מזן האומיקרון), ניאלץ לקבוע שאין זכאות למענק. כיוון שהאומיקרון הוא זן אחד מיני רבים של מגפת הקורונה, הקביעה כי מגפת הקורונה היא בבחינת גורם זר, שמנתק את הקשר

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

הסיבתי, היא מוקשית. קשה ליישב פרשנות זו עם אופיו של החוק כחוק מענקים, שנועד לסייע לחברות במשק שנפגעו כתוצאה מהמגפה, ומכוון למקד את הסיוע לעסקים שנפגעו באופן ממשי. אילו המחוקק היה רואה לנגד עיניו הבחנה כזו בין מגפת הקורונה לבין זן האומיקרון, ואילו אכן כוונת המחוקק הייתה להוציא מגדר תחולתו של החוק עסקים שנפגעו באופן ממשי ומתמשך ממגפת הקורונה – חזקה עליו שהיה כותב את הדברים במפורש."

36. לצד זאת נקבע בעניין קונטנטו כי מרחק הזמן שבין תקופת הבסיס – ינואר-פברואר 2019 – לבין תקופת הזכאות של מענק האומיקרון, והאפשרות להתאוששות ממגפת הקורונה, יכולות לעורר שאלות ולהטיל נטל גדול יותר על העוררת בסוגיית הקשר הסיבתי:

"38. ... אם השינויים בהכנסות תואמים את גלי התחלואה ואת אופיו של העסק, אזי הנחת היסוד בדבר הקשר הסיבתי תעמוד בעינה, ואולם אם דפוסי השינוי אינם תואמים את הדפוסים הצפויים בעסק מסוג זה עקב מגפת הקורונה – מתעוררים מאליהם סימני שאלה נוספים. בנסיבות כאלה, ההנחה העובדתית בדבר הקשר הסיבתי אינה מובנת מאליה, ויש בכך בכדי להטיל על העורר נטל ראייתי להוכחת הקשר הסיבתי.

[...]

40. לפיכך, יש היגיון מסוים בהשוואה שעורכת המשיבה, לצורך בחינת הקשר הסיבתי בתקופת האומיקרון – בין ההכנסות בתקופה זו, לבין ההכנסות בתקופות שלפניה ולאחריה. בעסקים רבים ניתן היה לצפות להתאוששות מסוימת, חלקית או מלאה, במהלך שנת 2021 – שנה שבתחילתה התקיים הסגר האחרון והופצו חיסוני הקורונה, וחלה חזרה הדרגתית לשיגרה במרבית ענפי המשק. חשוב להבהיר כי ההתאוששות לא הייתה נחלת הכלל; היו עסקים שבהם הפגיעה ממגפת הקורונה הייתה מתמשכת (הוזכרה לעיל הדוגמה של עסקי התיירות). על רקע זה, יש חשיבות גם לבחינה זהירה של נתוני ההכנסות בשנת 2022, בשים לב לאופי הפגיעה בעסק.

41. לטעמנו, בבחינת סוגיית הקשר הסיבתי במענקים לתקופת האומיקרון, ככל שמחזורי ההכנסות לפני ואחרי תקופת האומיקרון נמוכים גם הם, יש להתייחס לכך כאינדיקציה רלוונטית המצריכה בירור של סוגיית הקשר הסיבתי על פי נסיבות העניין [...]

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

37. בעניין קונטנטו הושארו דברים אלו לבסוף ללא הכרעה משפטית, שכן נמצא כי חלו שינויים אחרים בעסק שלא הוסברו די הצורך. עם זאת, בענייננו הדברים רלוונטיים ביתר שאת.

האם ניתן להבחין בין הקורונה לבין האומיקרון?

38. בתגובה מטעמה, עמדה המשיבה על כך שיש להבחין בין השפעות מגפת הקורונה לבין מגפת האומיקרון, לנוכח לשונו של סעיף 2(4) לחוק האומיקרון. עניין זה נדון בוועדה בהרחבה בעניין קונטנטו שהוזכר ואף צוטט בהרחבה לעיל, ואין לנו אלא לשוב ולסמוך את ידינו על החלטה זו.

39. היבט ספציפי שראוי להידרש אליו בהקשר זה הוא האופי המלאכותי של ההפרדה – כיוון שהאומיקרון הינו זן של נגיף הקורונה, הקשר ביניהם הוא אינהרנטי. המקרה שלפנינו ממחיש ביתר שאת את הקושי להפריד ביניהם.

40. בחודשים ינואר-פברואר 2022 נותרו על כן מגבלות, שהלכה למעשה מנעו את כניסתם של תיירים לישראל, והעוררת לא יכלה להפעיל את המלון שברשותה. לשיטת המשיבה, יוצא שעלינו לשאול את עצמנו, האם מגבלות אלו הוטלו בגלל מגפת הקורונה או בגלל נגיף האומיקרון, משל היה זה נגיף מסוג אחר, שזכה להתייחסות נפרדת. יכולנו להידרש לעניין תוך בחינת הנוסח של החלטות הממשלה הספציפיות, שבחלקן הוזכרה ההתפרצות של זן האומיקרון ובחלקן לא (ראו למשל קישורים להודעות דוברות שונות שפורסמו על ידי משרד הבריאות ביום 27.11.2021, ביום 12.12.2021, ביום 29.12.2021, ביום 3.1.2022).

41. אלא שההפרדה היא מלאכותית ביותר. בהתאם לחוק האומיקרון, תקופת הזכאות נקבעה לחודשים ינואר-פברואר 2022. זן האומיקרון אכן הפך לנפוץ ביותר בתקופה זו, אולם זן דלתא של מגפת הקורונה עדיין היה נפוץ, ואף פורסם באותה תקופה כי חלק ניכר מהחולים הקשים החדשים הינם כאלו שנדבקו בזן דלתא (<https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001398591>). כידוע, הבחנה בין הזנים השונים התבססה על בדיקות מדגמיות שהצריכו ריצוף גנטי. האם ניתן לומר שהמגבלות בנוגע לכניסת זרים לישראל הוטלו דווקא על רקע זן האומיקרון, במובחן מזן הדלתא או זנים אחרים שהיה חשש לגביהם באותה העת? האם ניתן לבחון מה היה זן הנגיף שהשפיע על התוצאה העסקית בעסק זה או אחר? מובן שהבחנות מסוג זה נדונו לכישלון.

42. חוק האומיקרון נועד לסייע לעסקים שנפגעו בחודשים ינואר-פברואר 2022. חודשים אלו זוהו כתקופה רגישה, שבה חלק מהעסקים חוו משבר כלכלי לנוכח ההתפרצות הנוספת של מגפת הקורונה – התפרצות שבה הזן הדומיננטי היה זן האומיקרון. חלק מהעסקים יכלו לחזור לשיגרת הפעילות שלהם למרות הקשיים, אך עסקים שפעילותם הייתה

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

מבוססת על תיירות חוץ נותרו מוגבלים. השאלה מהו הזן המדויק שבגיניו הוטלו מגבלות על פעילות העסק הייתה ונותרה שאלה שולית. זו שאלה שהייתה יכולה להעסיק מומחי אפידמיולוגיה הפועלים מטעם הממשלה, הא ותו לא. היא לא יכולה להוות מדד משפטי לצורך הקביעה איזה עסק זכאי למענק.

43. הניסיון של המשיבה להיאחז באבחנה זו, על רקע ביטוי כזה או אחר שאומץ בחוק, ראוי לביקורת. פרשנות כזו, המחייבת כביכול הבחנה בין מגפת הקורונה הכללית לבין זן האומיקרון הספציפי, אינה יכולה לשמש בסיס לשלילת מענקים. נטל ההוכחה שאותו מבקשת המשיבה להטיל על העוררים, כאילו עליהם להוכיח את ההשפעה הספציפית של זן האומיקרון – להבדיל ממגפת הקורונה – הוא קשה ביותר, אולי אפילו בלתי אפשרי. עמדת המשיבה היא מטרידה, דווקא מכיוון שמדובר בעמדה פרשנית – אין מדובר במקרה ספציפי שבו העקרונות יושמו באופן בלתי סביר, אלא בעיקרון בלתי סביר של פרשנות מצמצמת, שהמשיבה אווזת בו בניגוד לתכליות הסיוע שבבסיס החוק. אין בידינו אלא להבהיר כי עמדת המשיבה אינה מקובלת עלינו.

התייחסות המשיבה לפסיקות הוועדה

44. המשיבה הפנתה לפסיקות הוועדה בעניין קונטנטו ובעניין גרדיאון, וטענה שפסיקות אלו "אימצו את גישת המשיבה". טענה זו לא מדויקת ולוקה בהיתממות ובהתעלמות מחלקים משמעותיים של הפסיקה, ומפסיקות אחרות של הוועדה.

45. בעניין קונטנטו הגיעה הוועדה למסקנה הפוכה לחלוטין מעמדת המשיבה – כפי שהובהר בהרחבה לעיל, נקבע במפורש כי בבחינת הקשר הסיבתי אין להפריד בין מגפת הקורונה ובין התפרצות האומיקרון. שוב ושוב הוזכרו בהחלטה זו עסקי התיירות כמקרה מובהק לעסקים שבהם משבר הקורונה התמשך עד תקופת האומיקרון, ללא הפרדה של ממש ביניהם. ההחלטה בעניין קונטנטו הייתה צריכה להדהד אצל המשיבה כביקורת, והטענה כאילו מדובר בתקדים התומך בעמדת המשיבה – אינה הגונה.

46. לעניין ההחלטה בעניין גרדיאון יצוין כי זו אינה החלטה מנומקת של הוועדה, אלא החלטה טכנית למחוק את הערר בהתאם לבקשת העוררת. אין מקום להתייחס לתיאור הוועדה את השתלשלות העניינים כאילו היה קביעה שיפוטית. בוודאי שלא ניתן להתייחס להחלטה על מחיקת ערר כאילו הייתה תקדים בעל משמעות עקרונית.

47. המשיבה התעלמה גם מהביקורת שהוטחה כלפיה בערר 23-1483 שלמה שריקי חברת עורכי דין נ' רשות המסים (ניתן ביום 21.8.2023, פסקאות 57-64; להלן – עניין שריקי) ובערר 23-1434 ספין עסקים בע"מ נ' רשות המסים (ניתן ביום 25.10.2023, פסקאות 89-98; להלן – עניין ספין עסקים). בתיקים אלו עמדה הוועדה בהרחבה על הדברים שהשמיעו נציגי המשיבה בפני המחוקק בעת חקיקת חוק האומיקרון, והראתה כיצד

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

עמדת המשיבה אינה עולה בקנה אחד עם תכלית החוק כפי שהוסברה לוועדת הכספים של הכנסת.

48. אכן, בעניין קונטנטו ציינה הוועדה כי ההכנסות בתקופות שלפני ואחרי האומיקרון מהוות אינדיקציה שיש לתת עליה את הדעת וכי יש היגיון בבחינה שעורכת המשיבה לנתונים אלו; נתונים דומים נבחנו למעשה גם בעניין שריקי ובעניין ספין עסקים. אולם דברי הוועדה בעניין קונטנטו הוצאו מהקשרם החשוב. הוועדה עמדה על כך שיש לבחון עיקרון זה "על פי נסיבות העניין", והוסיפה את הדברים הבאים: "ייתכן שבמקרה מסוים יתברר כי לפי סוג העסק ואופי ההשפעה של מגפת הקורונה על העסק, ממילא לא ניתן היה לצפות להתאוששות, וייתכן שבמקרים אחרים יתברר כי מחזורי ההכנסות הנמוכים מצביעים על חולשה אחרת בעסק, שאינה נובעת ממגפת הקורונה או מהאומיקרון. יש ליחס משקל משמעותי בהקשר זה לשאלה מה היה אופי הפגיעה שחוה העסק כתוצאה ממגפת הקורונה, והאם הגורמים שהביאו לכך נותרו בעינם בתקופות מאוחרות יותר. שאלת הנטל המוטל על העוררת צריכה להתברר אפוא לאור מכלול נסיבות העניין." (עניין קונטנטו, פסקה 42 להחלטה). במקרה זה, כפי שיובהר בהרחבה להלן, אופי הפגיעה בעסק הוא מתמשך, ובשונה מעסקים אחרים – לא ניתן היה לצפות להתאוששות לפני תקופת האומיקרון. בוודאי שאין בהערה המסויגת בעניין מחזורי ההכנסות לפני ואחרי תקופת האומיקרון בכדי ללמד על אימוץ עמדתה העקרונית של המשיבה.

49. כרשות מינהלית, מצופה מהמשיבה להתייחס בהגינות לביקורת המופנית כלפיה מערכאה שיפוטית, ולא "לטאטא אותה אל מתחת לשטיח". המשיבה אמורה לנהוג בהתאם לפסיקות הוועדה ולא להתעלם מהן באמתלה כזו או אחרת. אם ישנם הבדלי גישה ופרשנות, מן הראוי לברר את הדברים באופן ענייני, ובמידת הצורך להביא את הדברים להכרעה משפטית. לכל הפחות, כך שראוי שיעשה מכאן ולהבא.

מן הכלל אל הפרט – השינויים בהכנסות העוררת בתקופות השונות

50. במקרה שלפנינו, ההשגה נדחתה לנוכח נתונים בדבר הכנסות נמוכות של העסק לפני ואחרי התפרצות האומיקרון, ובמילים אחרות – עקב היעדר התאוששות. רק לאחר מכן, טענה המשיבה לכך שהעוררת שינתה את דפוסי פעילותה. בטרם נידרש לסוגיה של שינוי הפעילות, נעמוד על דפוסי ההכנסות של העסק בתקופות השונות, כפי שהם מצטיירים מנתוני ההכנסות החודשיים של העוררת, כפי שדווחו למע"מ, על מנת ללמוד מה היו מגמות השינוי בהכנסות המדווחות.

51. בשנים 2018 ו-2019, הכנסות העוררת הסתכמו בכ-8 מיליון ש"ח לשנה. ההכנסות החודשיות נעו לרוב בטווח שבין כ-500 אלף ש"ח לכ-800 אלף ש"ח (למעט חריגות קלות

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

בחודשים מסוימים לכאן או לכאן). עיקר ההכנסות שדווחו הן הכנסות פטורות, דהיינו – הכנסות מתיירות חוץ, שאינן מחויבות במע"מ; בכל אחת מהשנים, סך העסקאות החייבות של העוררת עמד על כ-1.7 מיליון ש"ח בלבד (קרי, הכנסות של כ-140 אלף ש"ח בחודש בממוצע מתיירות פנים, והיתר – למעלה מ-500 אלף ש"ח בחודש בממוצע – מתיירות חוץ).

52. בחודשים מרץ-אפריל 2020 ניכרת קריסה מוחלטת בהכנסות העוררת עד לרמה של 0 – הן בתיירות פנים והן בתיירות חוץ. לאחר מכן, בחודש ינואר 2021, החלה התאוששות איטית ודווחו הכנסות ראשונות אצל העוררת. לאורך שנת 2021 ניתן לזהות מגמה כללית של עליה בהכנסות לאורך השנה. מחודש אפריל 2021 ואילך, ההכנסה החודשית הממוצעת עמדה על כ-116 אלף ש"ח. יש להעיר כי בשנת 2021 נרשמו הכנסות חייבות במע"מ בלבד – קרי, ההתאוששות באה לידי ביטוי בתיירות פנים, והעוררת נותרה ללא הכנסתה העיקרית מתיירות חוץ (יוער כי גם בתקופת התאוששות זו, רמת ההכנסה מתיירות פנים הייתה מעט נמוכה בהשוואה להכנסות בסקטור זה לפני מגפת הקורונה).

53. בינואר 2022 ניכר כי חלו שינויים נוספים בדפוסי ההכנסות של העסק. מנקודת זמן זו ואילך, ההכנסות מתיירות פנים הלכו ופחתו באופן עקבי וברור, ולעומת זאת החלה העוררת לדווח על הכנסות מסוימות מתיירות חוץ. ההכנסה מתיירות חוץ הייתה נמוכה מאוד בתחילת 2022, ולמעשה כמעט זניחה, ורק בתקופת הדיווח מאי-יוני 2022 דווחו לראשונה הכנסות שאינן זניחות בסקטור זה, ואולם גם הן היו בסדר גודל נמוך בהרבה בהשוואה להכנסות שהיו לעוררת לפני מגפת הקורונה.

54. בסך הכל, בשנים 2022 ובתחילת שנת 2023 לא היה קו מגמה אחיד – בחלק מהחודשים ההכנסה הכוללת (הכנסות פטורות וחייבות) הייתה גבוהה ובחלק נמוכה יותר – ואולם בתמונה הכוללת, ההכנסה השנתית נותרה נמוכה מאוד, ולמעשה אף נמוכה יותר מזו של שנת 2021 כולה.

55. נתונים אלו מעידים על המסקנות הכלליות הבאות:

א. עם פרוץ מגפת הקורונה, העוררת נפגעה אנושות, כאשר תיירות החוץ הופסקה לחלוטין וגם ההכנסות מתיירות פנים נפסקו.

ב. מתחילת שנת 2021 החלה העוררת להתאושש באופן חלקי, ברמת הכנסות נמוכה בהרבה מהרגיל, על בסיס הכנסות מתיירות פנים בלבד.

ג. בשנת 2022 החלה העוררת לקבל הכנסות מתיירות חוץ, וצמצמה בהדרגה את השכרת חדרי המלון לישראלים, ואולם גם בשלב זה היקף הפעילות במלון נותר נמוך מאוד.

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

הגורמים לשינויים בהכנסות העוררת

56. כאמור, נקודת המוצא היא כי הירידה בהכנסות בתקופה רלוונטית היא פועל יוצא של המגפה, וככל שהמשיבה סבורה אחרת – עליה להציג ממצאים התומכים בכך. המשיבה אינה חולקת על כך שהירידה בשנת 2020 היא תוצאה של מגפת הקורונה, ובהתאם, היא אף העניקה לעוררת מענקי קורונה.

57. לטעמנו, גם נתוני ההכנסות של העוררת לשנת 2021 מתיישבים עם מסקנה זו. כידוע, בתחילת שנת 2021 החלה התפרצות של הגל השלישי של מגפת הקורונה, והחיסונים היו בתחילת הדרך בלבד. כפי שניתן לשער, העוררת לא הייתה יכולה לצפות להכנסות מתיירות חוץ בשנת 2021. לא פלא אפוא כי הכנסות העוררת היו מתיירות פנים בלבד. בתקופה זו המגפה עדיין לא שככה, וזהו גם ההסבר לכך שגם בסקטור תיירות הפנים ההכנסה נותרה ברמה מעט נמוכה יותר מההכנסה הממוצעת של העוררת (כאמור, ממוצע חודשי של כ-116 אלף ש"ח אחרי ההתאוששות ב-2021, במקום כ-140 אלף ש"ח בשנים 2018-2019).

58. בתקופת האומיקרון, ינואר-פברואר 2022, החלה העוררת לרשום הכנסות מתיירות חוץ, אולם רמת ההכנסות הייתה נמוכה ביותר – סך ההכנסות הכולל לתקופה זו חודשית עמד על 14,500 ש"ח בלבד. הדברים מתיישבים עם מצב הדברים ששרר באותה העת על רקע מגפת הקורונה והתפרצות האומיקרון. בסקירת התאחדות המלונות בישראל, שצורפה על ידי העוררת, צוין בהערה כך: "**ינואר ופברואר 2022 - תקופת האומיקרון, המלוונות עבדו במגבלות התו הירוק, לא היו כניסות תיירים לארץ למעט חריגים. רק ממרס 22 נפתחו השמיים לתיירים**". המשיבה לא חלקה על נתון זה, ולמעשה נתון זה הוא מן המפורסמות. אין להתפלא על כך שבתקופה זו הכנסות העוררת נותרו נמוכות. בה בעת, בתקופה ספציפית זו נרשמה ירידה גם בתיירות הפנים (ירידה לממוצע חודשי של כ-84 אלף ש"ח בלבד).

59. מכאן ואילך, החל המלון לארח תיירים מחוץ לישראל, וחלה עליה קלה בהכנסות מתיירות חוץ. גם עובדה זו מתיישבת היטב עם השתלשלות העניינים המוכרת בענף התיירות – השמיים נפתחו רק בחודש מרץ 2022, כך שלא ניתן לצפות לעליה בהכנסות במועד מוקדם יותר. למתבונן מהצד, דפוס ההכנסות של העוררת עד לנקודת זמן זו תואם באופן מדויק את הציפיה ההגיונית והמתבקשת בעסקים בתחום התיירות, בפרט למי שמבוסס על תיירות חוץ.

60. אם כן, יש לתמוה מה ראתה המשיבה בהחלטה בהשגה להצביע על הכנסותיה הנמוכות של העוררת בחודשים יולי עד דצמבר 2021. הכנסות נמוכות אלו אינן ראייה לכלום. ניתן לשער שכל עסק הפועל בתחום התיירות, בדגש על תיירות חוץ, סבל מהכנסות נמוכות בתקופה זו. העובדה שמענקי הקורונה הסתיימו בחודשי יוני 2021, אין פירושה

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

שהשלכותיה של המגפה הסתיימו, ומכאן ואילך יש לצפות להתאוששות מלאה. יהיה זה מגוון להניח שעסקים פועלים באופן מכני שזוה, וכשמדובר בתחום התיירות – ברור שהדבר כלל אינו אפשרי. בהיעדר אפשרות לכניסת תיירים, ההכנסה בחודשים יולי עד דצמבר 2021 הייתה צפויה להיות נמוכה, בהמשך להכנסות הנמוכות בשלב קודם. בהמשך לכך, גם ההכנסות בתקופת האומיקרון נותרו נמוכות, ואין להתפלא על כך – אלו הן ההשפעות הרגילות של מגפת הקורונה ושל התפרצות האומיקרון על עסקים מסוג זה.

61. יש לחזור ולהדגיש שלפני מגפת הקורונה, עיקר הכנסותיה של העוררת היו מתיירות חוץ. כפי שהסביר נציג העוררת בדיון, לא ניתן להשוות בין עסק מסוג זה לעסקים שהכנסותיהם מבוססות על תיירות פנים (ובכלל זה החברה הקשורה שהוזכרה על ידי המשיבה), שבהם חלה התאוששות כבר במהלך שנת 2021.

62. לכל היותר, תהייתה של המשיבה רלוונטיות בכל הנוגע לתקופה שאחרי התפרצות מגפת האומיקרון. לכאורה, מחודש מרץ 2022 ואילך אמורה הייתה להיות התאוששות גם בסקטור של תיירות החוץ, ואף על פי כן – הכנסותיה של העוררת נותרו נמוכות. היעדר התאוששות בתקופה הקודמת הוא מובן וברור, והשאלה היחידה היא מה גרם לכך שלא הייתה התאוששות גם אחרי פתיחת השמיים, בהמשך שנת 2022 ובשנת 2023.

63. ספק בעינינו האם העובדה שלא חלה התאוששות אחרי התפרצות האומיקרון היא בבחינת "ממצא עובדתי מהימן" המעביר לעוררת את הנטל להוכחת הקשר הסיבתי. לכל היותר, כאמור, מדובר בתהייה. כפי שצינו לעיל, המציאות אינה סכמטית ודפוסית ההתאוששות בפועל אינם תואמים בהכרח ובאופן מיידי את המצופה למתבונן מן הצד. כאמור, דפוס ההכנסות של העוררת לפני הקורונה ובמהלכה תואם באופן ברור את דפוס ההכנסות של עסק שנפגע כתוצאה מהמגפה, וכיוון שזוהי ה"קושיה" היחידה המתעוררת מהנתונים, הרושם שלנו הוא כי הנטל שהיא מציבה בפני העוררת אינו גבוה.

64. העוררת הסבירה בהקשר זה כי היא פועלת מול תיירי חוץ בחתך מסוים, שבו ההתאוששות לא הייתה ברמה מספקת, וכי כמלון קטן היא נדרשת לרף גבוה יותר של התאוששות בכדי לחזור לשיגרה ולתפוסה מלאה. בשים לב לנטל הנמוך שמוטל על העוררת בהקשר זה, אנו בדעה כי הסבר זה מניח את הדעת. לא מצאנו לקבוע כי העוררת נדרשת להניח בפנינו ראיות נוספות או מסמכים קונקרטיים להוכחת עניין זה, ולא מצאנו כי העובדה שלא חלה התאוששות אחרי התקופה מעידה על אירוע שונה או שוללת את הקשר הסיבתי לכל האירועים שקדמו לכך.

65. נזכיר כי העוררת הציגה נתונים לפיהם מספר התיירים לאחר הקורונה היה נמוך מאשר לפני. ייתכן כי כפי שהעירה העוררת, בחינה של חתך ספציפי של סוג התיירים שנוהגים להתארח במלון של העוררת היה מראה על ירידה גדולה יותר. ייתכן בהחלט כי היו מלונות שיכלו להתאושש והתאוששו (כפי שטענה המשיבה לגבי החברה הקשורה

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

לעוררת), ולצד זאת מלוונות אחרים לא הצליחו להתאושש או שלא חזרו לפעילות במתכונת מלאה, יהיו הסיבות לכך אשר יהיו. זוהי המציאות העסקית שעימה התמודדה העוררת לאחר תום המגיפה, ואין סיבה להניח שהעוררת חייבת הייתה לחזור למתכונת הפעילות הקודמת לאחר כשנתיים של קיפאון, ולשלול ממנה את המענק רק מכיוון שלא הצליחה להתאושש.

האם מצבה של העוררת נובע משינוי בפעילות העסקית

66. כאמור, בכתב התשובה טענה המשיבה כי המלון חדל מלארץ תיירים והחל להשכיר את חדריו למגורים, וזו גם הסיבה לשינוי במצבו העסקי ולירידה בהכנסות. מנגד, עמדת העוררת הייתה שהשכרת החדרים לישראלים, לתקופה ארוכות יותר מהרגיל, נעשתה מתוך כוונה, בחלק קטן מחדרי המלון, ובפועל לא חל שינוי באופי הפעילות העסקית.

67. בעניין זה נותרה אי בהירות גם במהלך הדיון, ונבקש לבחון את הממצאים שהוצגו לנו ואת משקלם הראייתי. חלק מהממצאים הראייתיים שהציגה המשיבה בהקשר זה שנויים במחלוקת, ונתעכב עליהם בהמשך. הממצאים שאינם שנויים במחלוקת הם אלו:

א. בביאור מספר 1(ב) לדוחות הכספיים לשנת 2021 נכתב כך: "**במהלך שנת 2020 עקב משבר נגיף הקורונה החלה החברה להשכיר מספר דירות למגורים**".

ב. בניגוד לתקופות קודמות, בשנת 2021 חייבה העוררת לקוחות קבועים, שלהם היא הוציאה חשבוניות בסכומים קבועים (פירוט חשבוניות הוצג לוועדה).

ג. בניגוד לתקופות שלפני מגפת הקורונה, שבהם מספר העובדים עמד על כ-18-21 עובדים, עם פרוץ מגפת הקורונה ועד לימים אלו העוררת מעסיקה כ-3-5 עובדים.

68. העוררת הסבירה בדיון כי מבחינת אוכלוסיית היעד, המלון מכוון לתיירות חוץ, ובהיעדר תיירות נכנסת, לא הייתה כדאיות עסקית בהפעלה מלאה של המלון, הכרוכה בהעסקת צוות עובדים מלא. מנהל העוררת השקיע מאמץ ניכר בדיון להסביר כי מכיוון שמדובר במלון קטן, אין כדאיות עסקית להפעלה חלקית של המלון, וניתן להחזירו לפעילות מלאה רק כשקיימת תפוסה מלאה או קרוב לכך (לפי הטענה, תפוסה של פחות מ-60% מחדרי המלון הופכת את הפעלתו ללא כדאית).

69. בנסיבות אלו, נאלצה העוררת להסתפק בתקופה זו בהפעלה במתכונת מצומצמת. מנהל העוררת הסביר בדיון כי במלון ישנם 32 חדרים, וכי בתקופה זו הושכרו מספר חדרים בודדים, עד 12 חדרים לכל היותר, במתכונת של שהייה ארוכת טווח. הוסבר כי חדרים אלו הושכרו תוך שימוש בתשתית הקיימת, מבלי לערוך שינוי בחדר עצמו, ומבלי להעסיק עובדים רבים נוספים; הסטנדרט של שירותי הניקיון בחדרים הופחת, מרמה של ניקיון יומי, לרמה נמוכה יותר של ניקיון "מתי שצריך" – וזאת בהתאם להיקף הפעילות הנמוך

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

ממילא במלון ומספר העובדים הנמוך. התיאור אותנטי של גישת העוררת בא לידי ביטוי בדברים הבאים של בא כוחה:

" כל המתקנים, כל החדרים, המלון עומד. זה לא שהיו חדרי מלון וזה הפך למוסך או פארק מים, התשתית והכל קיים, יש החלטה של העורר בגלל הקורונה והאומיקרון בפרט, זו הפגיעה, לא היה משהו אחר, זה לא שהחליטו... אין החלטה של העוררת להסב את הפעילות, התשתית קיימת, ברור שיש פחות עובדים כי הפעילות קטנה, אבל זו אותה פעילות." (פרוטוקול הדיון מיום 4.9.2023, עמ' 5 שורה 8 ואילך)

70. הסברים אלו תואמים את הממצאים העובדתיים שהוזכרו לעיל – מספר מצומצם של דירות מהמלון הושכרו לצורך מגורים, לתקופות ארעיות ארוכות יותר. על כך מעידות החשבונות הקבועות שהפיקה העוררת ואף הצהרתה בדו"ח הכספי שלה. היקף העובדים הנמוך תואם את הטענה שמדובר במתכונת פעילות חלופית, שבאה במקום ההפעלה המלאה של המלון. מדובר אפוא בפעילות מצומצמת, שהמלון נאלץ לנקוט בה דווקא כתוצאה ממגפת הקורונה ובמהלכה, ומתוך מטרה לצמצם את הנזק ולהגדיל במעט את ההכנסות.

71. ככל הנראה, העוררת הייתה ערה לפסיקה שהוזכרה לעיל ולפיה שינויים בפעילות העסק יכולים להעיב על הוכחת הקשר הסיבתי, ולפיכך עמדה על כך שאין מדובר בשינוי בפעילות העסק, אלא בהמשך של אותה פעילות מלונאית. אגב כך, נדחקה העוררת לטעון כי פעילותה היום אינה שונה מהפעילות לפני מגפת הקורונה, וכי ברגע שיחזרו התיירים – היא תחזור לרמת ההכנסה הגבוהה שאפיינה אותה. נראה לנו שיהיה זה מדויק יותר לומר שהעוררת שינתה במעט את דפוס פעילותה והחליטה, משיקוליה העסקיים, לשנות את מתכונת הפעילות המלונאית, ולהפנות מספר מצומצם של חדרים לשכירות ארעית לתקופות ארוכות יותר. מדובר בהחלטה מושכלת של העוררת, שאף הובהרה בדיון. מכל מקום, גם אם יוצאים מתוך הנחה שמדובר ב"שינוי" בפעילות, הרי שהשינוי נגרם כתוצאה ממגפת הקורונה, בשל היעדרם תיירים זרים, שהיו מקור ההכנסה העיקרי של העוררת. כפי שהובהר בהרחבה לעיל, שינויים שאירעו עקב מגפת הקורונה ונמשכו לתקופת האומיקרון, אינם גורעים מזכותה של העוררת למענק אומיקרון.

72. כאן המקום להזכיר כי כל טענותיה של המשיבה בנוגע לשינויים בפעילות העוררת הועלו לראשונה בכתב התשובה. טענות המועלות בשלב מאוחר, שגלומה בהן הרחבת חזית, יכולות להישמע בוועדת הערר, ואולם הנטל הראייתי הנדרש בכדי להידרש אליהן הוא כבד יותר ככל שהטענה מועלית בשלב מאוחר יותר (ראו למשל ערר 1881-21 טאהא סודקי – קייטרינג רסיטל נ' רשות המסים, ניתן ביום 21.3.2022, פסקאות 15-18 להחלטה). יש לתת את הדעת לכך שטענות העוררת בנוגע לכך נשמעו לראשונה בתגובה לכתב התשובה, ולא הייתה לצדדים שהות אמיתית לברר את המחלוקת ולמקד את

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

טענותיהם. את האינדיקציות הנוספות שהציגה המשיבה, שהיו כאמור שנויות במחלוקת, יש לבחון אפוא על רקע זה. נבחן אותן כסדרן:

א. המשיבה טענה כי ערכה ביקור בעסק בחודש מאי 2023 ונאמר לה כי "אין כניסה למתחם אלא לדיירים בלבד", וכן נאמר כי "המלון כבר לא קיים והחדרים מושכרים לטווח ארוך". צודקת העוררת בביקורת על כך שטענה זו הועלתה בעלמא, ללא תצהיר ואף ללא תרשומת מסודרת לגבי זהות עובד המשיבה שביקר במקום, וזהות העובדים במלון שהשיבו כפי שהשיבו. ספק אם יש צורך להשיב לטענות מעין אלו, שהמשיבה לא טרחה לבסס אותן בראיות, ולו באופן מינימלי. מכל מקום, גם אם נאמרו דברים ברוח זו – משמעותם אינה שונה בהרבה מכפי שהוסבר לעיל. ככל הנראה, העוררת לא חזרה לפעילות מלאה ואינה ערוכה לקלוט תיירים, כך שפעילותה נותרה במתכונת המצומצמת שבה החלה עקב מגפת הקורונה.

ב. המשיבה הפנתה למודעה שפורסמה אודות השכרת דירה במלון על בסיס שבועי. בהקשר זה, העוררת הסבירה כי לא מדובר במודעה שפורסמה מטעמה, ואף עמדה בצדק על כך שבפרטי המודעה צוין שמדובר בסאבלט – השכרת משנה – שאינה מעידה על פעילותה העסקית. מכל מקום, גם פרט מידע זה מתיישב עם מתכונת הפעילות שעליה עמדה העוררת בדיון.

ג. המשיבה ציינה שהתעוררה אי הבנה אצל נציגיה בנוגע להכנסות העוררת, כיוון שצוין בשלב ההשגה שישנן הכנסות מהשכרת מספר קטן של חדרים; המשיבה העירה כי ניסתה לברר מול נציגי העוררת אם מדובר במקור הכנסה שונה, וכי נציגי העוררת לא שיתפו פעולה. אולם נזכיר כי מדובר בתיק המצוי בשלב הערר, והעוררת אינה מחויבת לשתף פעולה ולמסור למשיבה מידע נוסף, בעניינים שלא התבררו קודם לכן. שיתוף פעולה יכול לסייע בבירור העניין ולהוביל להסכמות, ואולם מקום שהמשיבה מנסה לחקור את העוררת על מנת לקעקע את גירסתה מנימוקים חדשים, ניתן להבין מדוע העוררת נמנעת מלשתף פעולה. לגופו של עניין, לא מדובר במידע בעל ערך ראייתי כלשהו. אדרבא, העובדה שהעוררת משכירה מספר קטן של חדרים היא בדיוק הטענה שהוסברה בדיון, ואין בכך בכדי לשנות מהתמונה הראייתית.

73. כמו כן, מקובלות עלינו האינדיקציות הנוספות שהציגה העוררת התומכות בטענה שהפעילות אינה עונה להגדרת השכרה למגורים אלא תואמת את ההגדרה של פעילות מלונאית. העוררת הזכירה כי היא ממשיכה לשאת בתשלומי מע"מ על ההכנסה – שהייתה יכולה להימנע מהם אילו סברה שמדובר בשכירות למגורים. בנוסף, העוררת עמדה על כך שהחדרים אינם מתאימים למגורים (בהיעדר חדרי מטבח וכביסה), והובאו

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

- דוגמאות מחוזי השכירות שערכה העוררת עם הדיירים, בהם הובהר שלא ניתן להכניס מכשירי חשמל. הסברים וממצאים אלו לא נסתרו על ידי המשיבה.
74. מקובלת עלינו גם הערת העוררת לפיה בשנת 2020 בוצעה השקעה בתשתיות המלון בסך של כמיליון ש"ח, שאותה לא היה לעוררת אינטרס לבצע אילו אכן הייתה מתכוונת להפסיק את פעילותה המלונאית (והעוררת אף צירפה חשבוניות המוכיחות את ההוצאות הללו).
75. התמונה העולה מכל אלו היא פשוטה. העוררת הייתה ונותרה חברה המבצעת פעילות מלונאית. למרות הכחשותיה הגורפות של העוררת, אין לחדד כי טענות המשיבה בכתב התשובה אכן חשפו שינוי מסוים בפעילות העוררת. עם זאת העסק נותר כשהיה, מבחינת התשתית העסקית ותחום הפעילות שלו, והשינוי היה במתכונת הפעילות בלבד – השכרת חדרים לישראלים לטווח ארוך יותר, תוך אספקת שירותים מינימליים, במקום פעילות מלונאית קלאסית, הכוללת את מלוא השירותים. והחשוב מכל לענייננו – השינוי במתכונת הפעילות ארע בתחילת שנת 2021, כתוצאה ישירה של מגפת הקורונה ובגלל היעדר תיירות נכנסת.
76. במהלך הדיון הבענו בפני נציגי העוררת תהיות לגבי מתכונת הפעילות בימים אלו – מדוע זמן רב לאחר מגפת הקורונה והפסקת המגבלות על התיירות הנכנסת, היא לא שבה לפעילות מלאה. אולם כפי שהערנו לעיל, בפרספקטיבה הכוללת – זוהי שאלה משנית בלבד. אין ספק כי בתקופת האומיקרון העוררת לא יכולה הייתה לחזור לפעילות מלאה, שכן המגבלות הקיימות לא איפשרו תיירות נכנסת. אפשר להוסיף ולהקשות מדוע העוררת לא עשתה כן במועד מאוחר יותר, אולם כאמור לעיל, קיבלנו את הסבריה של העוררת כי הפעלה מלאה של המלון עדיין אינה כדאית מבחינה כלכלית.
77. מנהל העוררת הדגיש בדיון כי האינטרס הכלכלי המובהק שלו הוא להחזיר את המלון לפעילות מלאה, על מנת למקסם את ההכנסות מהנכס שבבעלותו. קשה לחלוק על טענת מנהל המלון עצמו, כי הוא מעוניין בחזרה לפעילות מלאה; קל להסכים כי במתכונת הפעילות הנוכחית המלון אינו ממצה את הפוטנציאל העסקי שלו. לא מדובר בבחירה בין שתי חלופות עסקיות שונות, אלא באילוץ שהעוררת נקלעה אליו, תוך ניסיון לצמצם את הנזק שנוצר כתוצאה ממגפת הקורונה.
78. הלכה למעשה, גם אם חל שינוי במתכונת הפעילות של העוררת, שינוי זה נבע ממגפת הקורונה. השינוי אינו מהווה גורם זר המנתק את הקשר הסיבתי, אלא להפך – הוא מעיד על המצב הקשה שבו הייתה שרויה העוררת, בהיעדר אפשרות למלא את המלון בתיירות נכנסת כבעבר. התהיות בנוגע לתקופות מאוחרות יותר אינן שוללת את החזקה הפשוטה, שהעוררת נקלעה למצבה עקב מגפת הקורונה והתפרצות האומיקרון, שמנעו ממנה את האפשרות להפעיל את המלון במתכונת מלאה ולייצר הכנסות דומות לאלו שהיו לה בעבר.

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

הוצאות קבועות

79. בשולי כתב התשובה העלתה המשיבה טענה נוספת ולפיה שינוי הפעילות הביא לשינוי בגובה ההוצאות הקבועות של העוררת. המשיבה צירפה כתבה מאתר YNET ובה ראיון עם בעל המלון, מר אודי קריגר, בו הסביר מר קריגר על הפגיעה ההיקפית של הקורונה בעבודתם של הספקים לענף המלונאות, ואגב כך הוזכרו סוגי ספקים שונים שהיו למלון לפני הקורונה וכבר אינם – ספקי הסעדה, שירותי פרסום, ספקי כביסה, ספקי מוצרי פינוק למקלחות, ספקי שירות ותחזוקה ועוד. לצד זאת צירפה המשיבה את רשימת הספקים של העוררת בשנים 2019-2023 ממנה עולה כי ספקי העוררת אכן הצטמצמו, ומכך ביקשה להסיק שהיא כבר אינה מפעילה מלון.

80. כאמור, דחינו את הטענות לגבי משמעות השינוי בפעילות העסקית של העוררת, וחשוב להעיר כי הדברים עולים בקנה אחד גם עם הממצאים לעניין סוגי הספקים של העוררת. צמצום הספקים מעיד על כך שהעוררת אינה מעניקה ללקוחותיה את מלוא השירותים וה"פינוקים", כפי שמקובל באירוח מלונאי בסטנדרט גבוה, אלא משכירה את חדרי המלון בסטנדרט שירות נמוך.

81. בתגובה האחרונה, ביקשה המשיבה לקשור בין השינוי בפעילות של העוררת לבין גובה הוצאותיה הקבועות, וטענה כי אין להקנות לה את המענק המבוסס על דיווחי שנת 2019, שעה שפעילותה השתנתה מן היסוד. למעשה, טענה זו אינה מוסבת על עצם הזכאות למענק, אלא על גובה המענק שיש להקנות לעוררת. כידוע, למשיבה יש סמכות לסטות מן הנוסחה הקבועה בחוק, אם היא סבורה שהנוסחה אינה משקפת כראו את ההוצאות הקבועות בעסק – ואולם בערר שלפנינו המשיבה לא הפעילה את הסמכות החריגה, ועמדה על הטענה שהעוררת אינה זכאית למענק כלל.

82. גם אם היינו בוחנים את הוצאותיה הקבועות של העוררת, אין בטענות המשיבה בכדי לסייע לה. נזכיר כי הספקים השונים שאותם ציינה המשיבה הם ספקים המעניקים שירותים שבמהותם הם הוצאה משתנה. כיוון שהעוררת מפעילה את המלון במתכונת מצומצמת, אין פלא שהיא אינה רוכשת שירותים מספקי הסעדה, ואינה מעניקה ללקוחותיה מוצרי פינוק למקלחת, עיתונים ומגזינים וכדומה. העוררת צמצמה ככל הניתן את הוצאותיה המשתנות, אולם אין בכך בכדי להעיד שחלה ירידה בהוצאותיה הקבועות.

83. בשולי הדברים, נזכיר כי בשונה ממענקי הקורונה, מענק האומיקרון אינו מיועד באופן בלעדי לכיסוי ההוצאות הקבועות של העסק, והוא נועד לתת מענה גם לאובדן הרווח שנוצר אצל מי שנפגע בתקופה זו (ראו עניין קונטנטו, פסקה 24 להחלטה). מכל מקום, המשיבה לא הציגה נתונים אודות הוצאותיה הקבועות של העוררת, וכאמור כלל לא

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

טענה כי יש מקום לעשות שימוש בסמכותה לסטות מהנוסחה ולקבוע את גובה המענק לפי ההוצאות הקבועות, בהתאם להגדרת "מקדם מענק סיוע". לפיכך, לא ראינו אפוא צורך להידרש לנושא זה מעבר לאמור לעיל.

סיכום והערות אחרונות

84. בשולי הדברים, נעיר כי לא ראינו צורך להידרש לטענות העוררת בנוגע לכך שהחלטה בהשגה לא הייתה חתומה ולא צוין מי העובד שקיבל את החלטה (וראו הערתו המוצדקת של נציג המשיבה בדיון בהקשר זה, בפרוטוקול הדיון מיום 4.9.2023, עמוד 5, שורות 21-22). כמו כן, לא נדרשנו לטעויות בהחלטה בהשגה, בהפניות שנערכו לחוק התוכנית לסיוע הכלכלי במקום לחוק האומיקרון, ומקובלת עלינו גירסת המשיבה כי מדובר בתקלה שאין לייחס לה חשיבות. גם האיחור בהחלטה בהשגה – איחור קצר של 22 ימים בלבד – אינו מצדיק התדיינות נוספת. קיבלנו את טענות העוררת לגופן ולא ראינו צורך להידרש לסוגיות מעין אלה.

85. עוד נעיר בטרם סיום כי אנו סבורים שאין מקום להערה שכללה המשיבה בהחלטה בהשגה, לפיה כביכול הבקשה וההשגה שהגישה העוררת הינן "רשלניות", ומצדיקות הטלת קנס גרעון. קביעה כי העוררת נהגה ברשלנות וכי הבקשה מצדיקה הטלת קנס גרעון בהתאם לסעיף 13 לחוק האומיקרון, מחייבת את המשיבה לדרוש ולחקור היטב, וכמובן לאפשר לעוררת להתייחס ולהישמע בטרם מתן החלטה. הליך ההשגה, שבמקרה זה נבחנה על בסיס מסמכים בלבד, אינו הליך מתאים לבירור העניין. קביעת המשיבה בדבר רשלנות כביכול יכולה לבוא רק בסופו של תהליך בירור מעמיק ולאחר שניתנת לעוסק הזדמנות להשמיע את טענותיו. הטחת אשמות כגון זו, בטרם קיימה המשיבה את ההליך הנדרש, פוגעת באמון שהציבור רוחש כלפי המשיבה, ובוודאי שאינה מועילה לבירור הערר. בראיה לאחור בוודאי שמדובר בהערה לא נכונה, שכן הבקשה וההשגה נמצאו מוצדקות.

86. בשורה התחתונה, החלטנו לקבל את הערר במלואו.

87. בכל הנוגע לפסיקת ההוצאות, החלטנו כי המשיבה תישא בהוצאות העוררת בסך 5,000 ש"ח, וזאת לנוכח התוצאה שאליה הגענו, ובהתחשב גם בשיקולים הבאים:

א. העמדה הפרשנית שעליה ביססה המשיבה את עמדתה אינה סבירה, ואינה עולה בקנה אחד עם תפקיד הסיוע המוטל על המשיבה, כפי שהובהר בהרחבה לעיל. עמדה זו ראויה לביקורת ויש לה משקל משמעותי בהחלטתנו על פסיקת ההוצאות.

ב. בשלב הערר בלבד, ראתה המשיבה לנכון לפתוח בהליך בדיקה לא שגרתי, שכלל ביקור בעסק, תוך התבססות על ממצאים לא מתועדים כהלכה, ובסופו הפנתה

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

אל העוררת טענות עובדתיות חדשות שלא התבררו בשלב ההשגה. אגב כך, נטענו טענות חדשות בקשר לשינוי כביכול בפעילות העוררת, שסיבכו את בירור הערר שלא לצורך (שכן גם אם היה שינוי בפעילות – הוא אירע עקב מגפת הקורונה).

ג. התייחסנו גם להאשמות הקשות שהוטחו בעוררת, שייחסו לעוררת רשלנות, ולאיום בהטלת קנס גרעון – מבלי שנבדק אם יש הצדקה לכך בהתאם לחוק.

ד. מן העבר השני, יש לציין כי התנהלות העוררת בדיון עוררה ספקות ותהיות שהקשו על בירור הערר, וכי העוררת לא עשתה די בכדי להבהיר מהם השינויים שאירעו בעסק בתקופת הקורונה. מטעם זה לא הוטלו על המשיבה הוצאות בסכום גבוה יותר.

88. המשיבה תעביר לעוררת את יתרת כספי המענק שטרם שולמו, בצירוף ריבית והצמדה כאמור בפיסקה 12 לחוק האומיקרון, ובצירוף סכום ההוצאות. על המשיבה לבצע את ההחלטה בתוך 30 ימים ממועד מתן החלטה זו, ואולם בהתחשב במצב החירום השורר במדינה ובתפקידי החירום המוטלים על המשיבה, ככל שישנו קושי מינהלתי לבצע את התשלום – רשאית המשיבה למסור לוועדה עדכון מתאים ולדחות את ביצוע ההחלטה בחודשיים לכל היותר (ברוח הוראות החוק הארכת תקופות ודחיית מועדים) (הוראת שעה – חרבות ברזל) (סדרי מינהל, תקופות כהונה ותאגידיים), התשפ"ד-2023). נעיר עם זאת כי מצופה מהמשיבה להקדים ולבצע את ההחלטה ככל שאין מניעה לעשות כן.

זכות ערעור בפני בית המשפט המחוזי, בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים, בתוך 60 יום.

ניתנה היום, י"ט טבת תשפ"ד, 31/12/2023, בהעדר הצדדים.

1480-23

טניה חכמוב, רו"ח
נציגת ציבור

ערן עסיס, עו"ד
יו"ר הועדה